

Izjava iz Bordeauxa

o pojačanoj europskoj suradnji u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju

**Izjava europskih ministara za strukovno obrazovanje, europskih socijalnih partnera i
Europske komisije sa sastanka u Bordeauxu 26. studenoga 2008., gdje su se sagledali
prioriteti i strategije Kopenhaškoga procesa**

I. OD KOPENGAHENA DO BORDEAUXA: KREATIVAN, UČINKOVIT I DINAMIČAN PROCES

Kada je u travnju 2000. pokrenuta Lisabonska strategija, čelnici država i vlada su 2010. godinu odredili kao krajnji rok za postizanje njezinih ciljeva.

2010. ujedno označava i kraj radnog programa “Obrazovanje i osposobljavanje 2010.”, kojeg je Kopenhaški proces vrlo važna sastavnica. Iduće dvije godine (2009.-2010.) će, dakle, biti prilika za procjenu i sagledavanje budućnosti Strategije i programa *Obrazovanje i usavršavanje*. Proces suradnje pokrenut u Kopenhagenu 2002. godine pokazao se učinkovitim i pridonosi uspjehu ekonomske i socijalne dimenzije Lisabonske strategije. Pridonosi i pozitivnijoj i dinamičnijoj slici strukovnog obrazovanja, dok istodobno čuva bogatstvo različitosti sustava. Od Kopenhagen do Maastrichta, Helsinkija i Bordeauxa, gradi se područje strukovnog obrazovanja u Europi, temeljeno na transparentnosti i uzajamnom povjerenju.

Ambiciozni prioriteti omogućili su stvaranje ključnih instrumenata na europskoj razini

Stvaranje ključnih alata za transparentnost i prepoznavanje znanja, vještina i kompetencija te kvalitete sustava čini najvažniji politički doprinos Kopenhaškoga procesa: zajednički *Europski principi za identifikaciju i vrjednovanje neformalnog i informalnog učenja, Europass, Europski kvalifikacijski okvir (EQF)*, budući *Europski sustav kreditnih bodova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET)* i budući *Europski referentni okvir osiguranja kvalitete (EQARF)*. Ovi su alati implementirani u nacionalnim legislativama zemalja sudionica na dobrovoljnoj osnovi. Nadalje, unaprijeđene metode rada – stvaranje europskih mreža, nacionalne konzultacije, pilot-projekti, razmjena primjera najbolje prakse – pomogle su u promicanju svijesti kod svih dionika i korištenju zajedničkih alata.

Proces je vodio prema znakovitim promjenama u nacionalnim politikama

U zemljama koji su sudjelovale u procesu...

Europski instrumenti podupiru modernizaciju sustava i transparentnost kvalifikacija te potiču razvoj mobilnosti.

Sadašnji prioriteti zemalja u strukovnom obrazovanju reflektiraju kontinuitet u njihovu radu na nacionalnoj razini unutar okvira ciljeva usvojenih u Maastrichtu, a potom i u Helsinkiju. Prioriteti također odgovaraju i područjima u kojima su zemlje dosad pokazale najveći napredak.

Poglavito, zajednički naponi na razvijanju **Europskoga kvalifikacijskog okvira (EQF)**, **temeljena na ishodima učenja, pokazuju značajan katalitički utjecaj**: čini se da EQF bitno pridonosi implementaciji nacionalnih kvalifikacijskih okvira; načela na kojima se on temelji imaju bitne posljedice na organizaciju sustava i primjenjuju se na sve sektore i razine

obrazovanja i usavršavanja. Naglasak je jasno prebačen na ishode učenja što se tiče znanja, vještina i kompetencija. Uspostavljaju se pravni i administrativni okviri, dok se razvijaju metodologije **za vrjednovanje neformalnih i informalnih ishoda učenja**. Takvo se vrjednovanje smatra povezanim s implementacijom nacionalnih kvalifikacijskih okvira.

Vežano uz budući ECVET sustav kreditnih bodova, zemlje su spremne istražiti sredstva i načine glede njegove provedbe. Očekivani učinak je daljnji razvoj mobilnosti unutar Europe, znatan razvoj pravaca za individualnu karijeru, bolje priznavanje neformalnoga i informalnog učenja, bolja transparentnost i uzajamno povjerenje između obrazovnih sustava.

Stvaranje EQF-a i ECVET-a vodi prema povećanom zanimanju za kvalifikacijski proces i ishode učenja te prema razvoju uzajamnog povjerenja.

Pozornost dana kvaliteti u nacionalnim političkim prioritetima ide pod ruku s rastućom pozornosti prema jačanju kompetencija učitelja i osposobljavatelja, atraktivnošću njihovih poslova i statusa.

Strukture za usmjeravanje se jačaju s naglaskom na kvalitetu, usluge usmjeravanja se jačaju uzimajući u obzir rizične skupine te usklađivanjem mehanizama koji pružaju cjeloživotno usmjeravanje.

Općenito, preventivne i mjere za otklanjanje teškoća počivaju u srži strategija osmišljenih da bi razvile pristup cjeloživotnom učenju - kroz nove i fleksibilnije puteve učenja.

A u trećim zemljama...

Posao napravljen kroz Kopenhaški proces omogućava važnu pomoć u modernizaciji sustava strukovnog obrazovanja te za reforme (koje ETF aktivno podupire) u zemljama uključenima u proširenje i u *Europsku susjedsku politiku*. Potaknuto je na postupke koji pokrivaju, na primjer, prvi korak prema stvaranju nacionalnih kvalifikacijskih okvira, pristupa i alata za osiguranje kvalitete, rješenja za promicanje učinkovitosti i pravičnosti, ili pristupa usmjerenih prema povećanju uključenosti socijalnih partnera.

2008.-2010.: Implementirati, dati vremena, osigurati koherentnost

Rezultati predstavljeni ranije pokazuju kako su se sve zemlje obvezale prema procesu modernizacije svojih sustava strukovnog obrazovanja povezanih s primjenom *europskih alata*. Zajednička bi metodologija trebala poduprijeti ova nastojanja.

Sinergija i mreže kako bi se razmijenili primjeri najbolje prakse, provedba pilot-projekata te konsolidirani proces - prioriteti su za sve zemlje.

Nadalje, uzimajući u obzir ekonomske i socijalne izazove, nova strateška vizija je potrebna za Kopenhaški proces u nadolazećim godinama.

II. EUROPA OBRAZOVANJA I USAVRŠAVANJA MORA ODGOVORITI NA IZAZOVE GLOBALIZACIJE

Europski odgovor na globalizaciju sadržan je u *Lisabonskoj strategiji* koja promovira društvo i ekonomiju temeljenu na znanju i inovacijama.

“Omogućavanje visokokvalitetnog obrazovanja i sve učinkovitije ulaganje u ljudski kapital i kreativnost kroz živote ljudi - ključni su uvjeti za uspjeh Europe u globaliziranome svijetu” (Vijeće EU-a, 13.-14. travnja 2008.).

Nužno je suočavanje s najvećim izazovima

Nezaposlenost mladih je stalno ostala na visokoj razini (15.5% u 2007.).

Razina postignuća mladih ljudi: usprkos postignutom napretku, broj mladih ljudi koji napuštaju školu samo s nižim srednjoškolskim obrazovanjem (14.8% u 2007.) je i dalje puno veći od 10% koji su postavljeni kao cilj 2010. godine.

Niska razina kvalificiranosti odraslih: 78 milijuna Europljana u radnoj dobi (25-64) imaju nisku razinu kvalificiranosti. I dalje premalo odraslih sudjeluje u učenju. Ponuda osposobljavanja je osobito ograničena za starije radnike i za niže kvalificirane ljude, te za one koji rade u malim i srednjim poduzećima. To je ujedno i najveći razlog za zabrinutost, jer mala i srednja poduzeća čine kralježnicu gospodarstva i glavni su izvor novih radnih mjesta.

Glavni trendovi: strukturalne promjene koje će imati posljedice na tržište rada i sustave osposobljavanja⁽¹⁾

Europska unija se suočava s novim izazovima unutar i izvan svojih granica, raspon kojih još 2000. godine nije bio vidljiv.

Kriza koja se širi na cijelo gospodarstvo imat će posljedice na zaposlenost: stopa nezaposlenosti će vjerojatno porasti. U tom je kontekstu posebice važno poticati ulaganja u strukovno obrazovanje.

Globalno nadmetanje se povećava s rastućim brojem novih ekonomskih sila (npr. Brazil, Rusija, Indija i Kina — BRIC).

Demografske promjene, pogotovo starenje populacije, buduće potrebe za vještinama i stalne nejednakosti, zahtijevaju jake politike kako bi se suočili s izazovima.

Brzi napredak tehnologije, nove informacijske tehnologije, izazovi klimatskih promjena i potreba za održivim razvojem zahtijevaju predviđanje potreba za vještinama i neprestano prilagođavanje radničkih vještina kroz sustav strukovnog obrazovanja.

Moguć je nedostatak potrebnih vještina u Europi do 2020. godine - kao posljedica proširenja EU-a. Više od 20 milijuna radnih mjesta moglo bi se stvoriti između 2006. i 2020. u EU-25, usprkos gubitku od 3 milijuna radnih mjesta u primarnom sektoru i gotovo 800.000 u

¹ BUSINESS EUROPE, CEEP, CES, UEAPME, Key challenges facing European labour markets. A joint analysis of European social partners. 2007.

industriji. Gotovo tri četvrtine novih poslova trebale bi se stvoriti u sektoru usluga.

Zamjena za one koji napuste tržište rada trebala bi objasniti 85 milijuna radnih mjesta, a u istom će razdoblju radna populacija pasti za oko 6 milijuna.² Nadalje, potrebno je pažljivo pratiti odljev mozgova te poduzeti nužne mjere kako bi se to izbjeglo.

Nova strateška vizija nužna je za politike strukovnog obrazovanja u Europi

Strukovno obrazovanje i osposobljavanje nalazi se na prekretnici ekonomskih i socijalnih politika te politike zapošljavanja. Strukovno obrazovanje bi trebalo promicati izvrsnost, a istodobno jamčiti jednake mogućnosti. Sustav strukovnog obrazovanja ima glavnu ulogu u stvaranju vještina koje Europa treba. Usko povezano s općim i visokim obrazovanjem, strukovno je obrazovanje ključno za provedbu strategija cjeloživotnog učenja. Budući *Strateški okvir za europsku suradnju na području obrazovanja i usavršavanja* ima važnu ulogu u ovom kontekstu.

Strukovno obrazovanje tvori ulaganje koje bi trebalo:

- *Uzeti u obzir ciljeve socijalne kohezije, pravičnosti i aktivnoga građanstva*

Ovaj cilj implicira stjecanje ključnih kompetencija, ali i socijalnih vještina, znanja stranih jezika, otvorenosti prema drugim kulturama, poduzetništva... Strukovno bi obrazovanje trebalo ponuditi individualizirane puteve za ostvarenje karijere radi integriranja onih koji su obrazovanje napustili prerano te onih na marginama društva. Učenici i odrasli s teškoćama bi trebali imati lakši pristup savjetovanju i uslugama savjetovanja, skrojenima prema njihovim željama i potrebama.

- *Promovirati konkurentnost i inovacije*

Uskladiti se s potrebom za kvalifikacijama na višim razinama

U 2020. godini, predviđa se da će za gotovo 31.5% poslova u Europi biti potrebna tercijarna razina kvalificiranosti, a 50% poslova u Europi zahtijevat će višu srednju ili poslijesrednjoškolsku kvalificiranost (posebice strukovne kvalifikacije). Broj radnih mjesta koja zahtijevaju nižu ili nikakvu kvalificiranost u 2020. godini past će na 18.5%.

Između 2006. i 2020. godine tržište rada će zahtijevati dvostruko više ljudi s kvalifikacijama na srednjoj razini, nego na visokoj kako bi nadomjestili one koji odu u mirovinu ili radi drugih razloga napuste tržište rada.

² Cedefop, Future skill needs in Europe — Focus on 2020. Luxembourg: Publications office, 2008. The study covered 25 EU Member States (not Bulgaria and Romania), plus Norway and Switzerland. http://www.trainingvillage.gr/etv/Information_resources/Bookshop/publication_details.asp?pub_id=509.

Razina kvalifikacija koja će biti potrebna vjerojatno će se povećati za sva zanimanja, uključujući i ona zanimanja u kojima se tradicionalno koriste jednostavne ili ustaljene vještine. ⁽²⁾

Sve nabrojeno zahtijeva jačanje veza između strukovnog i visokog obrazovanja te promoviranja izvrsnosti, dok se u isto vrijeme mora izbjegavati isključivost.

Reagiranjem na zahtjeve tržišta rada znači razvijanje alata za predviđanje potreba za vještinama (kao i nedostatak radnih mjesta) te popisivanja novih vrsta poslova na europskoj i nacionalnoj razini; za Europu je ključno imati srednjoročnu viziju potrebnih vještina koje će biti konkurentne na globaliziranom tržištu rada. Nužno će biti uzeti u obzir potražnju za zamjenama koja će nastati odlaskom ljudi u mirovinu.

Predvidjeti ubrzani trend zastarijevanja kvalifikacija, most između školskog obrazovanja i usavršavanja na radnome mjestu promoviranjem alternativnih načina usavršavanja, razvijanja obrazovanja odraslih u tvrtkama i u ustanovama za visoko obrazovanje.

Razvijati kreativnost i poticati kapacitete za inovacije.

- *Učiniti koncept cjeloživotnog učenja i mobilnosti realnim*

Moraju se izgraditi mostovi između općeg obrazovanja, strukovnog usavršavanja i visokog obrazovanja; individualizirani putevi moraju biti razvijeni, spajajući inicijalno i trajno usavršavanje, vrjednujući sve oblike učenja: formalnoga, neformalnog i informalnoga.

Mobilnost radnika, učenika i učitelja iz jednog sustava u drugi, iz jedne zemlje u drugu mora se promovirati u sustavima strukovnog obrazovanja. Građani bi morali biti u stanju akumulirati i prenijeti ishode znanja stečene u formalnom, neformalnom i informalnom kontekstu kako bi se takvi ishodi znanja mogli prepoznati zahvaljujući primjeni *europskih alata* za transparentnost i priznavanje kvalifikacija.

Mehanizmi osiguranja kvalitete mogu pridonijeti modernizaciji sustava strukovnog obrazovanja i uzajamnom povjerenju.

Ovi se mehanizmi, među ostalim, oslanjaju na usklađeno i najnovije inicijalno i trajno usavršavanje osposobljavatelja i nastavnika.

Socijalni partneri moraju biti uključeni na svim razinama.

Načelo podijeljene odgovornosti između države, socijalnih partnera, lokalnih čimbenika i građana zahtijevaju sudjelovanje svih ovih dionika u politici strukovnog obrazovanja.

Prikladna javna i privatna sredstva se moraju iskoristiti, uključujući i europske fondove.

III. OSTATI USREDOTOČEN I PONUDITI NOVI ZAMAH

U svjetlu trenutačnih izazova s kojima je Europa suočena te s rezultatima dosadašnjih procesa, jasno je vidljivo da su prioriteti i smjernice ustanovljene 2002. godine još relevantni, ali je, isto tako, potreban i novi zamah.

To nas vodi na razmatranje:

Četiri predložena prioritetna područja za buduće djelovanje:

- 1. Implementacija alata i shema za promicanje suradnje u području strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (SOO) na nacionalnoj i europskoj razini**
- 2. Podizanje kvalitete i privlačnosti sustava strukovnog obrazovanja i usavršavanja**
- 3. Poboljšanje veza između strukovnog obrazovanja i tržišta rada**
- 4. Jačanje dogovora o europskoj suradnji.**

1. PROVEDBA ALATA I SHEMA ZA PROMICANJE SURADNJE U PODRUČJU STRUKOVNOG OBRAZOVANJA I OSPOSOBLJAVANJA (SOO) NA NACIONALNOJ I EUROPSKOJ RAZINI

Proces je stvorio bitne alate za poboljšanje transparentnosti kvalifikacija i promicanje mobilnosti. Dosad, budući da su temeljene na ishodima učenja i povlače za sobom uporabu mehanizama za osiguranja kvalitete za međusobno povjerenje, kvalifikacije imaju značajne implikacije za nacionalne SOO sustave.

Sada je važno osigurati da se oni provode koristeći podobne metode te razvijaju na koherentan način.

Važno je:

1. Razviti nacionalni sustav kvalifikacija i okvira temeljen na ishodima učenja, u skladu s *Europskim kvalifikacijskim okvirom (EQF)*.

2. Provesti budući *Europski sustav kreditnih bodova za SOO (ECVET)* zajedno s budućim *Europskim referentnim okvirom za osiguranje kvalitete (EQARF)* kako bi se ojačalo međusobno povjerenje.

3. Imajući to na umu, trebali bi biti razvijeni:

– pilot-projekti, podobne metode i alati potpore

– načela i alati za potvrdu neformalnih i informalnih ishoda učenja u kombinaciji s provedbom nacionalnih kvalifikacijskih okvira, *Europskoga kvalifikacijskog okvira* i sustava ECVET.

Ovi mogu uključivati trajne europske mreže za provedbu EQF-a i ECVET-a, primjerice na temelju sektorskoga pristupa.

– instrumenti osiguranja kvalitete

Ovo se posebice može ticati, procedura ciljanih na primjenu alata Zajednice.

– konzistentnost između različitih alata.

Pilot-projekti se mogu koristiti posebice da bi osigurali koherentnost između ECTS i ECVET sustava, u perspektivi cjeloživotnog učenja.

2. PODIZANJE KVALITETE I PRIVLAČNOSTI SOO SUSTAVA

Privlačnost, dostupnost i kvaliteta bi trebali dopustiti SOO-u da posjeduje bitnu ulogu u strategijama cjeloživotnog obrazovanja - s dvostrukim ciljem: (I) simultano promicanje pravičnosti, poslovne izvedbe, konkurentnosti i inovacija; (II) omogućavanje građanima da steknu vještine potrebne za razvoj karijere, da se osposobljavaju, budu aktivni i dosegnu najviše osobno postignuće. SOO bi trebao promicati izvrsnost i istodobno jamčiti jednake mogućnosti.

To bi trebalo biti ostvareno:

• *Promicanjem privlačnosti SOO-a svim ciljanim skupinama*

1. Promicanje SOO-a među učenicima, roditeljima, odraslima (zaposlenim, nezaposlenim ili neaktivnim) i poduzećima, npr. nastavljajući organizaciju natjecanja kao što je *Euroskills*.
2. Osiguranje nediskriminirajućega pristupa i sudjelovanja u SOO-u te vođenje računa o potrebama ljudi ili skupina s rizikom isključivanja - posebice nisko kvalificiranih, onih koji rano napuštaju školu i ljudi s posebnim potrebama.

U tom kontekstu:

- stjecanje ključnih kompetencija je uvjet za SOO (provedba *Preporuke EU-ova Parlamenta i Vijeća od 18. prosinca 2006. o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje*)
 - moraju se poticati partnerstva među školama, akterima na lokalnoj razini i poslovnom zajednicom
 - mora se poticati interes i uključenost u SOO muškaraca i žena u sektorima gdje su manje zastupljeni.
3. Omogućavanje pristupa informacijama, uslugama cjeloživotnog usmjeravanja i savjetovanja kroz uspješnu provedbu *Rezolucije o boljoj integraciji usmjeravanja u strategijama cjeloživotnog učenja* Vijeća EU-a, usvojenoj 21. studenoga 2008.

Radnje za promicanje sustava usmjeravanja mladih i odraslih osoba trebale bi se poduzeti kako bi im se pomoglo da se lakše nose s tranzicijom te unutar obrazovanja i tijekom njihovih karijera.

4. Omogućiti ljudima da napreduju s jedne razine kvalifikacije na drugu, jačajući vezu između općeg obrazovanja, SOO-a, visokog obrazovanja i obrazovanja odraslih.

• *Promicanjem izvrsnosti i kvalitete sustava SOO-a*

1. Razvijanje mehanizama osiguranja kvalitete promicanjem budućeg EQARF-a; aktivnim sudjelovanjem u *Europskoj mreži o osiguranju kvalitete u SOO-u* te pružanjem potpore pri provedbi EQF-a promicanjem međusobnog povjerenja.
2. Povećanje ulaganja u početno i trajno osposobljavanje onih koji su uključeni u SOO: nastavnici, treneri, tutori, radnici centra za usmjeravanje...

3. Temeljeći politike SOO-a na dokazima potpomognutim istraživanjem i podacima te poboljšanje statističkih sustava i podataka vezanih uz SOO.
4. Razviti nacionalne kvalifikacijske sustave i okvire, temeljene na ishodima učenja koji jamče visoku kvalitetu i osiguravaju kompatibilnost s *Europskim kvalifikacijskim okvirom*.
5. Promoviranje inovacija i kreativnosti u SOO-u te provedba Zaključaka Vijeća EU-a od 22. svibnja 2008. o promicanju kreativnosti i inovacija kroz obrazovanje i osposobljavanje.
6. Razvijanje učenja jezika i prilagodba specifičnim značajkama SOO-a.
7. Poboljšanje propusnosti i kontinuiteta učenja između SOO-a, općeg i visokog obrazovanja.

3. POBOLJŠANJE VEZA IZMEĐU SOO-a I TRŽIŠTA RADA

Kako bi se pridonijelo većoj zapošljivosti i sigurnosti zaposlenja, kako bi se anticipiralo i upravljalo tranzicijama na tržištu rada, povećalo konkurentnost, politike SOO-a moraju biti usmjerene na potrebe tržišta rada i socijalni partneri moraju biti uključeni.

Ovo se mora omogućiti:

1. Nastavljanjem razvoja mehanizama za dalekosežno planiranje, ciljanih na poslove i vještine na nacionalnoj razini i diljem Europe, identificirajući potencijalne praznine i manjak u vještinama te odgovarajući na buduće potrebe ekonomije i poduzeća za vještinama i kompetencijama (kvantitativno i kvalitativno), posebice malih i srednjih poduzeća, u skladu sa zaključcima Vijeća EU-a od 13. i 14. ožujka 2008. i Rezolucije od 15. studenoga 2007. o novim vještinama za nove poslove.

2. Osiguranjem da su socijalni partneri i ekonomski dionici uključeni u definiranje i provedbu SOO-ovih politika.

3. Poboljšanjem usluga usmjeravanja i savjetovanja kako bi se olakšala tranzicija iz osposobljavanja u zapošljavanje te tako pridonijeti ciljevima Rezolucije Vijeća od 28. svibnja 2004. o jačanju politika, sustava i praksa u području usmjeravanja tijekom cijeloga života u Europi³; sudjelovanjem u *Europskoj mreži za cjeloživotno usmjeravanje*.

4. Jačanjem mehanizama, uključujući i one financijske naravi (javnih i privatnih), ciljanih na promicanje obrazovanja odraslih, posebice na radnome mjestu, s posebnim naglaskom na mala i srednja poduzeća, kako bi se pridonijelo boljim mogućnostima za karijeru i konkurentnost poduzeća. Glede toga se mjere iz zaključaka Vijeća EU-a od 22. svibnja 2008. moraju provesti.

5. Razvijanjem i provedbom mehanizama za priznavanje neformalnih i informalnih ishoda učenja.

6. Povećanjem mobilnosti ljudi koji polaze osposobljavanje vezano uz posao, jačajući postojeće programe *Zajednice za mobilnost*, posebice za vježbenike. Zaključci Vijeća EU-a, usvojeni 21. studenoga 2008., moraju pridonijeti ovom procesu.

7. Povećanjem uloge visokoga školstva u SOO-u i jačanju integracije u tržište rada.

Posebice je važno poticati razvoj trajnoga strukovnog osposobljavanja za odrasle u institucijama visokog obrazovanja, uzimajući u obzir Povelju europskih sveučilišta za cjeloživotno učenje.

³ Doc. 9286/04.

4. JAČANJE DOGOVORA O EUROPSKOJ SURADNJI

Cilj će biti: (I) konsolidirati učinkovitost i posebnost naravi Kopenhaškoga procesa unutar strateškog okvira za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja, osiguravajući vezu između politika SOO-a, općeg i visokog obrazovanja i (II) dalje razvijati suradnju s trećim zemljama i međunarodnim organizacijama.

Ovo se mora omogućiti:

1. Poboljšanjem europske suradnje u području SOO-a, poglavito povećavajući učinkovitost peer učenja i kapitalizirajući njegove rezultate u vidu nacionalnih politika.

Unutar okvira otvorene metode koordinacije, osobito je važno generalizirati botto-up prakse i osnažiti uključenost različitih dionika pri kreiranju i provedbi alata.

2. Osiguranjem integracije i vidljivosti SOO-a među prioritetima budućih strateških okvira za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja, istodobno osiguravajući vezu između politika SOO-a i općeg obrazovanja, visokog i obrazovanja odraslih; jačanjem veza s europskim politikama o višejezičnosti i mladim ljudima.

U tom kontekstu, bit će važno:

- razviti veze između Kopenhaškoga i Bolonjskog procesa

- ojačati vidljivost Kopenhaškoga procesa, kao doprinos postizanju Lisabonskih ciljeva.

3. Konsolidiranjem razmjena i suradnje s trećim zemljama i međunarodnim organizacijama, kao što su OECD, Vijeće Europe, Međunarodna organizacija rada i UNESCO. Pravo sudjelovanja svih zemalja članica mora biti osigurano.

IV. PROVEDBA I IZVJEŠĆIVANJE

Provedba već navedenih mjera u četiri područja, uzimajući u obzir prioritete Kopenhaškoga procesa za razdoblje 2008.-2010., mora biti potpomognuta:

– prikladnim javnim i privatnim financiranjem, koristeći relevantna sredstva EU-a, kao što su Europski socijalni fond i Europski fond za regionalni razvoj te zajmovima Europske investicijske banke - kako bi se dala potpora reformama na nacionalnoj razini u skladu s prioritetima zemalja članica i *Program cjeloživotnog učenja* - kako bi se dala potpora efektivnoj provedbi alata Zajednice;

– nastavkom rada ciljana na poboljšanje opsega, usporedivosti i pouzdanosti SOO-ovih statistika, uz usku suradnju s Eurostat-om, OECD-om, Cedefop-om i ETF-om te razvojem eksplicitne SOO-ove sastavnice unutar koherentnog okvira indikatora i mjerila. Pravo na sudjelovanje svih zemalja članica mora biti osigurano;

– daljnjim razvojem aktivnosti o anticipaciji potreba za vještinama, nejednakostima u vještinama, uz usku suradnju s Cedefop-om, ETF-om i Eurofound-om;

– razmjenoj informacija s trećim zemljama, posebice sa zemljama koje su uključene u politiku proširenja i *Europsku politiku za susjedstvo*.

Suradnja u ovim aktivnostima mora uključivati sve zemlje članice, Komisiju, zemlje kandidatkinje, EFTA/EEA zemlje i socijalne partnere.

Cedefop i ETF će nastaviti pružati potporu Komisiji, posebice nadgledanjem i izvješćivanjem o napretku o provedbi.

Posebna se pozornost mora posvetiti napretku o SOO-u izvješćima o budućim strateškim okvirima za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja te o nacionalnim reformama vezanima uz Lisabon.

Sljedeći sastanak

Sljedeći sastanak će se održati u Brugesu, Belgija, u 2010. Cilj će biti ocjena (evaluacija) provedbe Kopenhaškoga procesa i odražavanje njegova strateškoga smjera nakon 2010. u kontekstu budućih strateških okvira za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja.